

Bogyósok védelme a szüret után

A TERMÉS BETAKARÍTÁSA UTÁNI PERMETEZÉS MÉG NEM ÁLTALÁNOS GYAKORLAT A BOGYÓSTERMÉSŰ-EKNÉL, PEDIG SZÁMOTTEVŐ KÁRTÉTEL ALAKULHAT KI A SZÜRET UTÁNI IDŐSZAKBAN IS. A LOMBVÉDELEM DÖNTŐ JELENTŐSÉGŰ A KÖVETKEZŐ ÉV TERMÉSHOZAMA SZEMPONTJÁBÓL, EZÉRT NE HAGYJUK GONDOZATLANULA BOGYÓSAINKAT!

DR. KOLEVA ROSZICA

Málna

Szüret után minél előbb távolítsuk el és semmisítsük meg a letermett, valamint a kártevők (málna-vesszőszúnyog, málna-karcsúdíszbogár, málna-gubacsúnyog) által károsított, illetve a levél- és vesszőfoltosságokkal fertőzött növényi részeket.

Erre azért van szükség, mert csapadékosabb évszakokban a kórokozók (didimellás, leptoszfé-

riás vesszőfoltosság, elzinoés levél- és vesszőfoltosság) a szüret utáni időszakban is fertőzik a málnabokrokat és azok részleges vagy teljes elhalását okozhatják. A fertőzés következtében a beteg részeken különböző színű (liláspiros, sötétbarna) és formájú foltok jelennek meg, a vesszők kettévágásakor pedig a kéreg és a belső szövetek elhalása figyelhető meg. A fertőzési források a beteg növényi részek, ahonnan tavasszal az áttelelt kórokozók új fertőzéseket indítanak el.

Mivel a kórokozók elsősorban sebsparaziták, és a növényeket a repedések seibein át fertőzik meg, megelőzésükben fontos szerepet játszik a kártevők, elsősorban a málna-vesszőszúnyog elleni rendszeres védekezés a tenyészidőszak folyamán. Ha sok a vesszőbetegség a málnatöveken, akkor augusztus elején és végén réztartalmú szerekkel permetezzük meg a fásodó hajtásokat.

A málna didimellás vesszőfoltossága egész nyáron fertőzhet

A málna leptoszfériás vesszőfoltosság ellen a letermett vesszők eltávolítása után is permetezzünk

A málna-vesszőszúnyog a hazai málnások rendszeres kártevője. Táplálkozása következtében akadályozott a málna vízszállítása, ami a hajtások hirtelen száradását okozhatja, különösen száraz időben. A termés is fonnyad, értéktelenné válik. Az ilyen vessző, illetve tő nem hajt ki a következő évben. A kártevőnek évi három nemzedéke van, az utolsóból származó lárvák szeptemberben még károsítanak a vesszők belsejében. Tápnövénye a málna és a szeder. A málna-vesszőszúnyog egyedei nem repülnek 40 cm-nél magasabban, ezért ha kártételre utaló tüneteket észlelünk, a vesszők

A málna-gubacs szúnyog károsításától könnyen letörnek a vesszők

alsó részét és a növények alatti talajfelületet is gondosan permetezzük le. Tekintettel arra, hogy a málna-vesszőszúnyog rajzása a vesszőérés alatt, augusztusban is folytatódik, ezért az akkor elvégzett rovarölő szeres permetezéssel csökkentjük az áttelelő népességet.

A málna-gubacs szúnyog a málnában szintén elterjedt kártevő. A vesszők fertőzöttsége elérheti a 10%-ot. A lárvák a málnavesszők bőrszövege alatt szívogatnak, a károsított részen 2-3 cm hosszú, repedezett felszínű gubacsok fejlődnek. Egy gubacsban több narancssárga lárvát találhatunk. A gubacs akadályozza a nedvkeringést, a föllette lévő vesszőrész fonnyad, szárad. A védekezés leghatékonyabb módszere a fertőzött vesszők nyár végi kimetszése és elégetése. Az egyéb kártevők elleni rovarölő szeres védekezés a rajzó gubacs szúnyogot is gyéríti.

Lepkekabóca

Az újabban megjelent inváziós kártevők közül a málnában és a szederben is lehet számítani az amerikai lepkekabóca kártételére. Eddig több mint 290 tápnövényen írták le ezt a kártevőt. Elterjedése házikertekben és közterületen is jelentős, egyaránt megél különböző fás- és lágyszárú növényeken. Házikertekben leginkább szőlőn, őszibarackon, dión és birsben károsít. Tojás alakban telel át a fás részek repedéseiben. A tojásból kikelő lárvák májustól jelennek meg, 5 fejlődési alakjuk ismert. Csoportosan, telepekben élnek. Mind a lárvák, mind a kifejlett kabócák szívogatással gyengítik a gazdanövényeket. Tél végén, enyhe, fagymentes napon olajtartalmú lemosószerrel permetezve gyéríthetők a telető tojások. A tenyészidőszakban a lárvák és a kifejlett kabóca ellen felszívódó rovarölő szerek alkalmazása javasolt.

Az amerikai lepkekabóca málnán és szedren is szívogathat

Ribiszke

A házikertekben gyakran elhanyagolják a ribiszke növényvédelmét, annak ellenére, hogy több veszélyes kártevője és betegsége van. Ilyen a hosszán elhúzódó rajzású üvegszárnyú ribiszkelepke is, ami az ország valamennyi ribiszkéjében megtalálható. Az érés utáni időszakban két kezelésre is szükség lehet ellene, melyek a kaliforniai pajzstetű vesszőkön rajzó lárváit is gyérítik. A nappal repülő, nektárral táplálkozó lepkék rajzása július végéig, augusztus közepéig tart. A nőtények a

vesszők felszínére rakják le tojásaikat, és az egy hét múlva kikelő hernyók berágják magukat a vesszők belsejébe, ahol a bélszövetet táplálkoznak. A hernyók az időjárástól függően október végéig, november elejéig károsítanak, aminek következtében a vesszők belsejében hosszú, fekete falú, ürülékkel szennyezett járat keletkezik, mely a gyökerekig is leérhet. A beteg vesszők törékenyek, tavasszal vagy nem hajtanak ki, vagy a kihajtás után eleinte sárgulnak, majd elszáradnak. A hernyó április végén kirágja magát és a vesszőből félig kielőve bebábozódik. Az üvegszárnyú ribiszkelepke

Nagyon hosszan rajzik az üvegszárnyú ribiszkelepke

jelenlétét a vessző felszínén rágsálékkal borított szellőzőnyílás jelzi. A kémiai védekezésnek ebben az időszakban nincs hatása, mert a vesszőkben élő hernyókat még felszívódó szerekkel sem lehet elpusztítani. Hatékonyan lehet védekezni azonban mechanikai módszerekkel, vagyis a fertőzött részekből történő eltávolításával és elégetésével, az úgynevezett „növényvédelmi metszéssel”. Ezzel

Az üvegszárnyú ribiszkelepke hernyója a vesszők belsejében készít járatot

megakadályozható a kártevő áttelelése, valamint a következő évi kártétel mértéke is csökken. Ezt a munkát szeptemberre vagy októberre kell időzíteni. A rajzó lepkék elleni kémiai védekezést a rajzásmegfigyelés alapján (szexferomon-csapda, cefreccsapda) szükséges elvégezni.

A gombás betegségek közül a levélfoltosságok (pl. mikoszerellás és drepanopezizás levélfoltosság, rozsdá) és az amerikai lisztharmat korai lombhullást okoznak, ezért a szüret után további kiegészítő permetezések szükségesek gombaölő szerekkel a lombvédelem érdekében.

Ha a bokrokon sok az előregedett vessző, kivágásukkal ne várjuk meg az őszt, még a permetezés előtt érdemes eltávolítani azokat. A lehullott, beteg lomb megsemmisítésével, valamint a bokrok alatti talaj fellazításával számos kártevő áttelelő alakjait gyéríthetjük, ugyanis például a ribiszke-levélszúnyog, a köszmétéaraszoló, a levéldarazsak a talaj felső rétegében telelnek.

Köszméte

Bár a köszméte nem mindig igényli a rendszeres permetezést, a szakszerű növényvédelemmel a bokrok vagy a fácskák élettartalma meghosszabbítható. Ha a levéldarazsak álhernyóit vagy a köszmétéaraszoló fiatal hernyóit észleljük a leveleken, a súlyosabb kártétel (sok esetben tarrágásig elmenő pusztítás) megakadályozására még 1-2 alkalommal rovarölő szerrel kell permetezni

Ha sok köszmétéaraszoló hernyót látunk, javasolt permetezni

ellenük. Szárazabb évjáratokban a nyár elejétől tömegesen jelennek meg a takácsatkák a leveleken, és a szüret utáni időszakban szívogatásukkal akár teljes lombvesztést is okozhatnak. A kétfoltos takácsatka elszaporodása esetén speciális atkaölő szer használata szükséges (pl. Ortus 5 SC). A kaliforniai pajzstetű a nyár folyamán szaporodik el nagymértékben, ezért ha észlelhető a bokrokon, a többi kártevő ellen olyan szerrel védekezzünk, ami a pajzstetű ellen is hat.

A szüret után folyamatos az amerikai lisztharmat és a pszeudopezizás levélfoltosság má-

A köszméte amerikai lisztharmata súlyosan károsítja a bogyókat

sodlagos fertőzéseinek veszélye. A köszméte legveszélyesebb gombás betegsége az amerikai lisztharmat, súlyosan károsítja a bogyókat is, amelyeken fehéres, majd megbarnuló, nemezes, lekaparható gombabevonat keletkezik. Az időjárás alakulásától függően augusztus végéig lisztharmat és levélbetegségek ellen további 2-3 gombaölő szeres kezelés indokolt lehet. E kezelések azzal, hogy jelentősen csökkentik a fertőzési források mértékét, már a következő év növényvédelmét szolgálják.

Az üvegszárnyú ribiszkelepké fő tápnövénye a ribiszke, de kártétele köszmétében is gyakori. A fiatal hernyó a rügyeket odvasítja, később a vesszőkben 15-20 cm hosszú járatot rág. Előfordulása esetén, a tenyészidőszak végén célszerű a bokrokat átvizsgálni, és eltávolítani az elpusztult növényeket, illetve a sérült, beteg vesszőket.

NÖVÉNYORVOS A GYÜMÖLCSÖSKERTBEN

A bogyógyümölcsűek főbb konbetegségei és kártevői elleni készítmények

Készítmény (hatóanyag)	Hatásmód	Kultúra	Károsító	Dózis (g/10 l víz, ml/10 l víz)	Forg. kat.	É.v.i. (nap)
Nevikén Extra (poliszulfidkén+ paraffinolaj)	kontakt	ribiszke (fekete, piros), málna, köszméte, fekete bodza, josta	takácsatkák, levéltetvek, pajzstetvek tenyészidőszakban	50-100 ml	III.	nk
Topas 100 EC (penkonazol)	felszívódó	ribiszke, köszméte	lisztharmat, mikoszfereállítás levélfoltosság, rozsdabetegségek	2,5 ml	III.	21
Astra Rézoxiklorid	kontakt	ribiszke, köszméte szeder, málna	levél- és vesszőbetegségek	20-30 g	III.	21 5
Dipel DF (<i>Bacillus thuringiensis var. Kurstaki</i>)	biológiai rovarölő szer	málna, szeder, köszméte, ribiszke	amerikai fehér medvelepke, lombbrágó hernyók	10-15 g	III.	2
Karate Zeon 5 CS (lambda-cihalotrin)	kontakt	ribiszke, köszméte szeder, málna	levéltetvek, foltosszárnyú muslica	2 ml	III.	14 7
Laser Duplo (spinozad)	természetes baktériumeredetű hatóanyag	áfonya, ribiszke, köszméte	üvegszárnyú ribiszkelepke	2 ml	II.*	3
Nissorun 10 WG (hexitiazox)	kontakt és gyomorméreg, tojás, lárva és nimfaölő hatás	málna, szeder, köszméte, ribiszke, josta	takácsatka fajok	10 g	III.	nk
Ortus 5 SC (fenpiroximát)	kontakt	málna, szeder	takácsatka, szederatka	10 ml	II.**	14
Vegarep EC (napraforgóolaj +lecitin)	kontakt	bogyósok	levéltetvek	100-300 ml	III.	nk

*40 ml-es, ill. ennél kisebb kiszerelésben III. forgalmi kategória

**300 ml-es, ill. ennél kisebb kiszerelésben III. forgalmi kategória

Érdekességek a kertészet világából

Mediterrán finomság jótékony hatásai, ami egy kis odafigyeléssel itthon is termeszthető

Ma a tudósok a közönséges fügét, a *Ficus carica*-t valamivel kevesebbnek tartják, mint az őseink, azonban ha valami finomra vágjuk, ami nem utolsósorban egészséges is, akkor a füge tökéletes választásnak bizonyul.

Mit esznek a növények?

Bár a növények is élőlények, teljesen más felépítésűk, életmódjuk miatt általában rejtélyesebbek az emberek számára, mint az állatok, akikkel közelebbi rokonságot ápolunk. A növények táplálkozásának alapjait azért érdemes ismerni, mert ha 'jöllakottak', akkor szebbek lesznek dísznövényeink, és többet teremnek a haszonnövényeink.

Madarak riasztása: néha erre is szükség lehet

A madarak többnyire hozzátartoznak a vidéki idillhez, és sok hasznos példány van köztük, ám némelyek kellemetlenséget, sőt károkat is okozhatnak. A galambok, seregélyek, szarkák és egyéb madarak főként az őszi, téli időszakban a lakóövezetekbe is betelepülnek. Leginkább az ürülékük folyamatos takarítása a fő probléma.

**A kertészettel kapcsolatos bővebb tartalomért
keresse fel naponta frissülő hírportálunkat,
a magyarmezogazdasag.hu-t!**